

رابطه ی بین هوش معنوی با خلاقیت دانشجویان علوم پزشکی کاشان

نویسندگان:

حمید رحیمی*^۱، راحله حسن پور^۲

۱- گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران
۲- گروه برنامه ریزی درسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 3, Number 2, Summer 2014

چکیده:

مقدمه: هوش معنوی نوعی سازگاری و رفتار است که فرد را در جهت هماهنگی با محیط، سلامت، بهبود عملکرد، خلاقیت و غیره یاری می نماید. هدف تحقیق حاضر تحلیل « رابطه ی بین هوش معنوی با خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان» است.

مواد و روش ها: نوع تحقیق حاضر توصیفی است. جامعه ی مورد نظر شامل همه ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۹۳ می باشد که از میان آنها تعداد ۱۹۴ نفر و با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه ی استاندارد هوش معنوی با ۴۰ سؤال بسته ی پاسخ و پرسشنامه ی محقق ساخته ی خلاقیت دارای ۲۰ سؤال با مقیاس پنج درجه ای لیکرت بود. روایی ابزارها، به صورت محتوایی مورد تأیید قرار گرفت. پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه ی هوش معنوی ۰/۷۹ و خلاقیت ۰/۸۷ برآورد گردید. تجزیه و تحلیل داده ها در سطح استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، t تک نمونه ای، تحلیل واریانس، رگرسیون) انجام گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد میانگین هوش معنوی به میزان (۳/۵۸±۰/۳۷) و خلاقیت (۳/۷۰±۰/۴۲) بالاتر از حد متوسط (۳) است. بین هوش معنوی و خلاقیت (r=۰/۴۰) رابطه ی مثبت و معناداری وجود دارد. جدول رگرسیون نشان داد از بین مؤلفه های هوش معنوی فقط مؤلفه های ظرفیت تعالی و حل مسئله قابلیت پیش بینی خلاقیت دانشجویان را دارند.

نتیجه گیری: طبق یافته ها، هوش معنوی بالاتر با خلاقیت بیشتر همراه است. از طریق توجه به رشد ابعاد هوش های معنوی، می توان زمینه های پرورش خلاقیت در دانشجویان را فراهم آورد و تا آنها بتوانند نقش خود را به عنوان دانشجویانی خلاق و نوآور در رشد و پیشرفت جامعه ایفا نمایند.

J Educ Ethics Nurs 2014;3(2):37-45

واژگان کلیدی: هوش معنوی، خلاقیت، دانشجویان، دانشگاه کاشان

مقدمه:

پذیری فرد شود. در تعریف های موجود از هوش معنوی، به ویژه بر نقش آن در حل مسائل وجودی و یافتن معنا و هدف در اعمال و رویدادهای زندگی روزمره تأکید شده است [۲]. درباره ی اجزای تشکیل دهنده ی هوش معنوی نظرات مختلفی ارائه شده است. از نظر ایمونز (۲۰۰۰) مؤلفه های هوش معنوی، ظرفیت تعالی، ایثار، هوشیاری، توانایی استفاده از منابع معنوی برای حل مسائل زندگی و توانایی رفتار پرهیزگارانمانند بخشش، سپاسگزاری، فروتنی و احساس شفقت می باشد [۳]. تعالی و کمال به معنای حرکت به سوی اوج، مرزهای فراتر از

اهمیت و ضرورت طرح موضوع معنویت و مذهب و هوش معنوی از جهت های مختلف در عصر جدید احساس می شود. معنویت، جستجو برای یافتن عناصر مقدس، معنایابی، هوشیاری بالا و تعالی در زندگی است. هوش معنوی جهت افزایش بهزیستی زندگی روزانه استفاده می شود و به فرد توانایی سازگاری مؤثر و رفتارهای حل مسئله را می دهد [۱]. هوش معنوی بیانگر مجموعه ای از توانایی ها، ظرفیت ها و منابع معنوی است که کاربرد آنها در زندگی روزانه می تواند موجب افزایش انطباق

* نویسنده مسئول، کاشان، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی

پست الکترونیک: dr.hamid.rahimi@gmail.com

تلفن تماس: ۰۳۶۱-۵۹۱۲۷۴۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۴

دریافت آن می‌بیند چونان فردی آزاده، با اراده و تعیین کننده می‌شمارد. زوهار و مارشال (۲۰۰۰) نیز بر آن هستند که تجربه‌های معنوی، بینشی ژرف پدید می‌آورد که چشم اندازهایی نو و تازه به زندگی باز می‌کند. این بینش و چشم انداز تازه، شخص را قادر می‌سازد که از عهده‌ی کارها به خوبی برآید و به گونه‌ای خلاق راه حل‌هایی تازه برای مسایل زندگی خود برگزیند. اما لازم به یادآوری است که مفهوم خدانشناسی در دستگاه عصبی مغز انسان که در تعیین هوش معنوی شرکت دارد به تنهایی تضمین کننده‌ی رفتارهای خلاقانه در زندگی آینده فرد نیست. زیرا مکانی عصبی مانند منطقه‌ی خدا شناسی، واحدی جدا شده از دستگاه عصبی در لب‌های گیجگاهی است و همچون دیگر واحدهای جداشده در مغز نیاز است که با احساسات، انگیزه و توانایی‌های انسان در آمیزد و پس از این است که هوش معنوی پدیدار می‌شود [۱].

برخی از روان‌شناسان، معنویت را تلاش همواره‌ی بشر برای پاسخ دادن به چراهای زندگی تعریف کرده‌اند. به سخن روشن تر، بکارگیری بهینه‌ی قوه‌ی خلاقیت و کنجکاوای برای یافتن دلایل موجود و مرتبط با زیستن و زندگی و در نتیجه تکامل، بخشی مهم از معنویت است [۹].

بسیاری چنین می‌پندارند که خلاقیت یک ویژگی ذاتی و ارثی است و تنها برخی افراد خوشبخت با آن متولد می‌شوند. امروزه ثابت شده است که این توانایی در نوع بشر عمومیت دارد و همه در هنگام تولد به درجات گوناگون دارای این استعداد هستند. خلاقیت به صورت‌های مختلف و متعددی تعریف شده است. خلاقیت یکی از جنبه‌های اصلی تفکر یا اندیشیدن است. روان‌شناسان سعی داشته‌اند تا مشخصات افرادی که دارای سطح بالایی از خلاقیت هستند را مشخص کنند. عوامل زیر از مشخصات افراد خلاق است: سلامت روانی و ادراکی، انعطاف پذیری ادراک (توانایی ایجاد تعداد زیادی ایده به طور سریع)، ابتکار (توانایی در ایجاد و ارائه‌ی پیشنهادهای جدید)، پیچیدگی، استقلال رأی و داوری (متفاوت بودن از همکاران در ارائه‌ی نظرات و اندیشه‌های نو) [۱۰].

در پژوهش‌های گوناگون، هوش معنوی و خلاقیت بررسی شده است. اما ارتباط این دو متغیر کمتر صورت گرفته و بیشتر به صورت مستقل و در ارتباط با متغیرهای دیگر مورد بررسی قرار گرفته‌اند. برای مثال پسون (۲۰۰۲) نشان داد دانشجویان پرستاری از درک معنوی بالایی برخوردار هستند و در برخورد با بیمار، ملاحظات معنوی را حتی بیشتر از دستورالعمل‌های پرستاری صرف در نظر می‌گیرند [۱۱]. جورج (۲۰۰۶) نیز دریافت که مدیران با هوش معنوی بالا می‌توانند روش متفاوتی برای اداره کردن افراد و هدایت آن‌ها اتخاذ کنند [۱۲]. رقیب

جهان فیزیکی و آگاهی عمیق از خودمان است. هوشیاری یعنی آگاهی از یک حقیقت غایی که ایجاد احساس یگانگی و وحدت می‌کند و آگاهی از واقعیت نمایی است، یک حس یگانگی و وحدت که مرز تمام اشیاء و پدیده‌ها ناپدید می‌شود و یک کلیت واحد به وجود می‌آید. مؤلفه‌ی دیگر هوش معنوی تقدس بخشیدن به امور روزانه است، یعنی تمام اموری که فرد انجام می‌دهد علاوه بر یک هدف اختصاصی یک هدف کلی و مقدس را هم دنبال می‌کند. هنگامی که کیفیت عملی با هدفی مقدس صورت می‌پذیرد، نسبت به اعمال فاقد این هدف، متفاوت است. چهارمین مؤلفه‌ی هوش معنوی به رابطه‌ی دین و معنویت با مهارت‌های حل مسئله اشاره دارد، بسیاری از افراد در معنا بخشیدن به پدیده‌های مختلف زندگی که ممکن است برای آنان سخت و دشوار باشد از باورهای دینی سود می‌برند و این مسئله می‌تواند تا حد زیادی به سازگاری آنان کمک کند. پنجمین مؤلفه‌ی هوش معنوی صفات پرهیزگارانه است. ایمونز (۲۰۰۰) بیان می‌کند رفتارهایی مانند بخشش، شکرگذاری، ایثار، فداکاری و عشق مقدس از جمله صفات پرهیزگارانه است [۳]. خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تقوا پیشه کنید و هر کس نگاه کند که برای فردای خود چه از پیش فرستاده است» (حشر/۱۸). مفهوم خودکنترلی نیز در متون اسلامی همان پیروی نکردن از نفس است که چه بسا متابعت از آن باعث گمراهی و دوری انسان از تقوا و پرهیزگاری است [۴].

از دیدگاه نوبل (۲۰۰۸)، هوش معنوی یک استعداد ذاتی بشری است. وی با توانایی‌های اصلی ایمونز (۲۰۰۰) برای هوش معنوی موافق است و دو مؤلفه‌ی دیگر نیز به آنها اضافه می‌کند. تشخیص آگاهانه‌ی این موضوع که واقعیت فیزیکی درون یک واقعیت بزرگتر و چند بعدی که ما هشیارانه و ناهشیارانه با آن به طور لحظه به لحظه تعامل داریم صورت بندی می‌شود و پیگیری آگاهانه‌ی سلامت روان شناختی، هم برای خودمان و هم برای جامعه‌ی جهانی نمایان گردد [۵]. از نظر سیسک (۲۰۰۹) هوش معنوی می‌تواند به عنوان یک خود آگاهی عمیق تعریف شود که در آن فرد بیش از پیش از ابعاد خویشتن آگاه می‌شود [۶]. وگان (۲۰۰۲)، هوش معنوی را توانایی درک عمیق سؤالات غایی وجودی و بینش درباره‌ی سطوح متفاوت هوشیاری می‌داند [۷]. آمرام و درایر (۲۰۰۸)، هوش معنوی را مجموعه‌ای از توانایی‌ها برای به کارگیری ارزش‌ها و ویژگی‌های معنوی در جهت افزایش کنش و بهزیستی در زندگی روزانه تعریف می‌کند [۸]. تجربه‌های معنوی همچون ساز و کار حل مشکل، در فرد احساسی پدید می‌آورد که وی خود را مسئول و مرکزی فعال برای کنش‌های خویش و

دانشگاه علوم پزشکی کاشان پرداخت و درصدد بررسی سه هدف برآمد. بررسی میزان هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان، بررسی رابطه‌ی بین مؤلفه‌های هوش معنوی (ظرفیت تعالی، ایثار، هوشیاری، حل مسئله و توانایی رفتارهای پرهیزکارانه) با خلاقیت دانشجویان و مقایسه‌ی هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان بر حسب ویژگی‌های جمعیت شناختی (جنسیت، رشته‌ی تحصیلی و مقطع تحصیلی). تأیید رابطه‌ی میان هوش معنوی و خلاقیت و شناسایی بعد یا ابعادی از هوش معنوی است که بیشترین ارتباط را با خلاقیت دارد، به مسئولان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی کمک می‌کند تا با توجه به قابل رشد بودن ابعاد هوش معنوی، زمینه‌های رشد خلاقیت را در دانشجویان فراهم نمایند تا آنها بتوانند نقش خود را به عنوان دانشجویانی خلاق و نوآور در رشد و پیشرفت جامعه و موفقیت در زندگی ایفا نمایند.

مواد و روش‌ها:

با توجه به اینکه پژوهش حاضر به تحلیل رابطه‌ی بین هوش معنوی با خلاقیت می‌پردازد، روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و اجرا توصیفی می‌باشد. جامعه‌ی مورد نظر همه‌ی دانشجویان علوم پزشکی کاشان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ به تعداد ۲۴۵۷ نفر بودند. از آنجا که در این پژوهش، واریانس جامعه‌ی آماری نامعلوم بود، انجام یک پژوهش مقدماتی روی تعدادی از دانشجویان ضروری می‌نمود. بنابراین تعداد ۳۰ نفر از دانشجویان به صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها در بین آنها توزیع گردید. پس از استخراج داده‌های مربوط به پاسخ‌های گروه مزبور و پیش برآورد واریانس (۰/۱۴) و حجم جامعه (۲۴۵۷) و میزان خطای (۰/۰۵)، حجم نمونه آماری پژوهش با استفاده از فرمول کوکران ۱۹۸ نفر بدست آمد. در تحقیق حاضر از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم استفاده شده است. بر این اساس از ۱۴۲۵ دانشجوی دختر، ۱۱۴ نفر و از دانشجوی پسر، ۸۴ نفر انتخاب شدند.

حجم نمونه‌ی برآورد شده ۱۹۸ نفر بوده که در این پژوهش تعداد ۱۹۴ پرسشنامه برگشت داده شد. با توجه به اینکه نرخ بازگشت پرسشنامه‌ها ۰/۹۷ بود بر این اساس تجزیه و تحلیل آماری بر روی ۱۹۴ آزمودنی انجام گرفت و توان آماری و سطح معناداری پس از تحلیل مقدماتی محاسبه و درستی آن از طریق توان آزمون ۰/۸۲ برآورد گردید.

در این پژوهش از دو پرسشنامه استفاده گردید:

الف) هوش معنوی: پرسشنامه‌ی استاندارد هوش معنوی آمرام و درایر (۲۰۰۷) [۱۹] شامل ۴۰ سؤال در قالب پنج مؤلفه (ظرفیت تعالی، ایثار، هوشیاری، حل مسایل زندگی، توانایی

در پژوهشی به این نتیجه رسید که هوش معنوی دانشجویان اصفهان نسبتاً بالا بود. از بین ویژگی‌های جمعیت شناختی، ارتباط معنا داری بین متغیرهای جنسیت، مقطع تحصیلی، دانشکده و سن، با میزان هوش معنوی بدست نیامد و تنها رابطه‌ی بین وضعیت تأهل با میزان هوش معنوی معنا دار بوده است [۱۳]. رهنما و عبدالمالکی (۲۰۰۹) نشان دادند که بین خلاقیت دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنا داری وجود ندارد [۱۴]. کجاف (۲۰۱۰) نشان داد که بین نگرش معنوی و جنسیت ارتباط معناداری وجود دارد [۱۵]. محبی (۲۰۱۳) در تحقیق خود دریافت دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از سطح بالای هوش معنوی برخوردار بودند و از بین متغیرهای جمعیت شناختی، جنسیت و معدل رابطه‌ی معناداری با هوش معنوی داشتند [۱۶]. مرزآبادی (۲۰۱۳) به این نتیجه رسید که بین معنویت با توانمندی روان شناختی، خلاقیت و استرس شغلی رابطه‌ی مثبت معناداری وجود دارد [۱۷]. حسونند (۲۰۱۳) دریافت بین هوش معنوی و سلامت روانی، رابطه‌ی مثبت و معنادار است و می‌توان برای افزایش سلامت روانی در دانش آموزان هوش معنوی آنان را افزایش داد [۱۸].

ترکیبی از عوامل مربوط به هوش معنوی و خلاقیت، در کنار هوش آکادمیک (تحصیلی) یا هوش شناختی، عامل بسیار تأثیرگذار و مهمی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. اهمیت این متغیرها زمانی مشخص می‌گردد که در رجوع به تحقیقات معاصر، تأثیر هوش، معنویت و خلاقیت در بهبود عملکرد تحصیلی، کارایی شغلی کارکنان و موفقیت مدیران ملاحظه می‌شود. از آنجا که پیشرفت تحصیلی از مهمترین نتایج نظام آموزشی برای فرد و جامعه به شمار می‌رود و با توجه به اینکه، شناسایی مؤلفه‌های تأثیر گذار، شرایط مناسب را برای تربیت افرادی با سواد و خلاق، به خصوص در علوم پزشکی فراهم کند؛ رشته‌ای که با صرف هزینه‌های بسیار، باید نیروی انسانی کارآموزده و با کیفیت مطلوب را برای عرضه‌ی مراقبت‌های بهداشتی و درمانی تربیت کند. بنابراین پرورش و تقویت هوش معنوی ممکن است یکی از روش‌های مناسب سازگاری با مشکلات بوده و در عملکرد تحصیلی و به دنبال آن خلاقیت فرد تأثیر بسزایی داشته باشد.

در کشور ما پژوهش در زمینه‌ی هوش معنوی در ابتدای راه قرار دارد و نیاز به بررسی بیشتر این مقوله در جامعه‌های پژوهش متفاوت، کاملاً مشهود است. با توجه به اهمیت هوش معنوی در عرصه‌های مختلف زندگی و نیز یافته‌های متنوع تأثیر آن بر جنبه‌های مختلف و نیز تحقیقات اندک در کشور ما در زمینه‌ی ارتباط هوش معنوی با خلاقیت دانشجویان، پژوهش حاضر به بررسی ارتباط و مقایسه‌ی هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان

برآورد گردید که در سطح $(P=0/001)$ معنادار بوده و حاکی از پایایی بالای ابزار اندازه‌گیری است. پس از اجازه‌ی اجرای طرح از طرف مسئولان دانشگاه علوم پزشکی کاشان، از تمامی شرکت‌کنندگان، رضایت اجرای طرح گرفته شد و به ایشان اطمینان داده شد که پرسشنامه‌ها بدون نام خواهند بود، نتایج محرمانه است و در پایان به آنان اعلام می‌شود. مدت زمان مناسبی برای پر کردن پرسشنامه‌ی طرح در نظر گرفته شد. محقق با دادن این توضیحات، پرسشنامه‌ها را توزیع و در مدت دو هفته، تکمیل و جمع‌آوری نمود. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و در سطح استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، t تک نمونه‌ای، تحلیل واریانس و رگرسیون) با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه‌ی ۱۸ انجام گرفت. سطح معناداری در آزمون‌ها، $p < 0/05$ در نظر گرفته شد.

نتایج:

از مجموع ۱۹۴ نفر دانشجو، ۵۷/۸٪ دانشجوی دختر و ۴۲/۲٪ پسر بودند. ۴۷/۳٪ کارشناسی، ۳۶/۵٪ کارشناسی ارشد و ۱۶/۲٪ دکتری بودند. همچنین اکثریت دانشجویان دارای معدل ۱۶ تا ۱۸ به میزان ۵۷٪ بودند. در جدول (۱) میانگین و انحراف معیار هر کدام از متغیرها و مؤلفه‌ها و آزمون t تک نمونه‌ای جهت مقایسه‌ی میانگین متغیرها و مؤلفه‌های هوش معنوی و خلاقیت به تفکیک آمده است.

جدول ۱: آزمون t تک نمونه‌ای جهت مقایسه‌ی میانگین هوش معنوی و خلاقیت

متغیر	تعداد	میانگین و انحراف استاندارد	t	درجه آزادی	p-value
ظرفیت تعالی	۱۹۴	۳/۵۳±۰/۳۵	۲۱/۲	۱۹۳	۰/۰۰۱
ایثار	۱۹۴	۳/۷۸±۰/۹۶	۱۱/۴	۱۹۳	۰/۰۰۱
هوشیاری	۱۹۴	۳/۶۷±۰/۷۵	۱۲/۶	۱۹۳	۰/۰۰۱
حل مسئله	۱۹۴	۳/۶۷±۰/۵۴	۱۷/۴	۱۹۳	۰/۰۰۱
پرهیزگاران	۱۹۴	۳/۲۷±۰/۴۴	۸/۵	۱۹۳	۰/۰۰۱
خلاقیت	۱۹۴	۳/۷۰±۰/۴۲	۲۳/۴	۱۹۳	۰/۰۰۱
هوش معنوی	۱۹۴	۳/۵۸±۰/۳۷	۲۲/۱	۱۹۳	۰/۰۰۱

آزمون t تک نمونه‌ای، و $p < 0/05$ معنادار است

اینکه میانگین مؤلفه‌های هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان از میانگین فرضی (۳) بالاتر است، بنابراین هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد.

رفتارهای پرهیزگاران (با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۵) کاملاً موافقم، ۴ موافقم، ۳ نظری ندارم، ۲ مخالفم، ۱ کاملاً مخالفم) است. ب) خلاقیت: پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی خلاقیت دارای ۲۰ سؤال است با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۵) کاملاً موافقم، ۴ موافقم، ۳ نظری ندارم، ۲ مخالفم، ۱ کاملاً مخالفم). در این مقیاس پاسخ دهندگان درک خود را از مقوله‌های مختلف از ۱ تا ۵ بیان می‌کنند. با توجه به اینکه در هر دو پرسشنامه، مقیاس پنج درجه‌ای است، میانگین فرضی (۳) مینا قرار گرفت، به نحوی که میانگین بدست آمده بالاتر از (۳) نشان دهنده‌ی وضعیت هوش معنوی و خلاقیت بالا و میانگین پایین‌تر از (۳) معرف وضعیت پایین است. روایی پرسشنامه‌ی هوش معنوی توسط آمرام و درایر (۲۰۰۷) [۱۹] به صورت روایی هم‌زمان با پرسشنامه‌ی رضایتمندی زندگی و تجربیات معنوی سنجیده شد. اما در تحقیق حاضر روایی پرسشنامه‌ی هوش معنوی و خلاقیت، به صورت محتوایی توسط استادان و متخصصان مورد تأیید قرار گرفت. ضریب پایایی پرسشنامه‌ی هوش معنوی توسط آمرام و درایر ۰/۹۷ بدست آمده بود. در تحقیق حاضر، ضریب پایایی پرسشنامه‌ی هوش معنوی از طریق ضریب آلفای کرونباخ به طور کلی (۰/۷۹) و به تفکیک برای مؤلفه‌ی ظرفیت تعالی با ۱۲ سؤال (۰/۸۳)، ایثار با ۶ سؤال (۰/۷۲)، هوشیاری با ۴ سؤال (۰/۹۱)، حل مسایل زندگی با ۱۰ سؤال (۰/۸۷) و توانایی رفتارهای پرهیزگاران با ۸ سؤال (۰/۷۱) برآورد گردید. پایایی پرسشنامه‌ی خلاقیت از طریق ضریب آلفای کرونباخ به طور کلی ۰/۸۷

تحلیل جدول ۱ نشان داد میانگین مؤلفه‌های هوش معنوی (۳/۵۸±۰/۳۷) و خلاقیت (۳/۷۰±۰/۴۲) بالاتر از حد متوسط (۳) است. بالاترین میانگین مربوط به مؤلفه‌ی ایثار (۳/۷۸±۰/۹۶) می‌باشد. آزمون t نشان داد با توجه به سطح معناداری، میانگین همه مؤلفه‌ها و متغیرها در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است و فرضیه‌ی پژوهشگر تأیید می‌شود. طبق یافته‌ها، با توجه با

جدول ۲: ضریب همبستگی بین هر یک از مؤلفه‌های هوش معنوی با خلاقیت

متغیر	ضریب همبستگی	R2	p-value
ظرفیت تعالی و خلاقیت	۰/۳۸	۰/۱۴	۰/۰۰۰
ایثار و خلاقیت	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۱۱۱
هوشیاری و خلاقیت	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۱۰۷
حل مسئله و خلاقیت	۰/۵۹	۰/۳۴	۰/۰۰۰
پرهیزگاران و خلاقیت	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۰۰۱
هوش معنوی و خلاقیت	۰/۴۰	۰/۱۶	۰/۰۰۰

آزمون ضریب همبستگی پیرسون، و $p < ۰/۰۵$ معنادار است.

جدول ۲ نشان داد بین هوش معنوی و خلاقیت ($r=۰/۴۰$) رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارتی هر چه مؤلفه‌های هوش معنوی در دانشجویان افزایش پیدا کند، میزان خلاقیت آنها نیز افزایش می‌یابد. بیشترین رابطه‌ی بین مؤلفه‌ی

حل مسئله و خلاقیت به میزان $r=۰/۵۹$ بود. ضریب تعیین نشان داد بین حل مسئله و خلاقیت $۰/۳۶$ واریانس مشترک وجود دارد.

جدول ۳: ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی خلاقیت از روی هر یک از مؤلفه‌های هوش معنوی

متغیر	B	Beta	خطای استاندارد	t	p-value
مقدار ثابت	۱/۳۶	-	۰/۲۸	۴/۸۲	۰/۰۰۰
ظرفیت تعالی	۰/۱۷	۰/۱۴	۰/۰۷	۲/۲۸	۰/۰۲
ایثار	-۰/۰۱	-۰/۰۲	۰/۰۲	-۰/۴۴	۰/۶۵
هوشیاری	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۶۵	۰/۵۱
حل مسئله	۰/۴۰	۰/۵۱	۰/۰۵	۸/۱۰	۰/۰۰۱
رفتار پرهیزگاران	۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۰۵	۱/۰۲	۰/۳۰

آزمون ضریب رگرسیون، و $p < ۰/۰۵$ معنادار است.

برای تعیین سهم نسبی هر یک از مؤلفه‌های هوش معنوی (ظرفیت تعالی، ایثار، هوشیاری، حل مسئله و رفتار پرهیزگاران) در پیش‌بینی خلاقیت دانشجویان، از ضرایب رگرسیون هم‌زمان استفاده شد. جدول ۳ نشان داد از بین مؤلفه‌های هوش معنوی فقط مؤلفه‌های ظرفیت تعالی ($B=۰/۱۷$ و $P=۰/۰۲$) و حل مسئله ($B=۰/۴۰$ و $P=۰/۰۰۱$) قابلیت پیش‌بینی خلاقیت

دانشجویان را دارند و می‌توانند در مدل رگرسیونی قرار گیرند. در مجموع ابعاد هوش معنوی ۱۶ درصد از تغییرات ملاک (خلاقیت) را تبیین می‌کند ولی در عین حال بیانگر این است که ۸۴ درصد تغییرات ملاک وابسته به عوامل دیگر است که در این تحقیق مدنظر بوده است.

جدول ۴: تحلیل واریانس جهت مقایسه‌ی هوش معنوی دانشجویان بر حسب ویژگی‌های جمعیتی شناختی

متغیر	میانگین	مجذور مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	p-value
جنسیت	دختر	۳/۸۷±۰/۴۱	۱	۰/۶۵	۵/۸	۰/۰۱۷
	پسر	۳/۱۱±۰/۳۵				
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۳/۲۲±۰/۴۴	۲	۰/۳۳	۳	۰/۰۳۲
	ارشد	۳/۷۷±۰/۴۸				
	دکتری	۳/۸۲±۰/۴۳				
معدل	زیر ۱۴	۳/۸۸±۰/۵۵	۳	۰/۶۳	۵/۶	۰/۰۰۱
	۱۴ تا ۱۶	۳/۹۴±۰/۴۷				
	۱۸ تا ۲۰	۳/۷۴±۰/۵۶				

آزمون تحلیل واریانس چندگانه، و $p < ۰/۰۵$ معنادار است.

جدول ۴ نشان داد هوش معنوی دانشجویان دختر از دانشجویان پسر، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به سایر مقاطع و دانشجویان با معدل ۱۸ تا ۲۰ از سایر دانشجویان، بیشتر است. آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) نشان داد بین میزان هوش معنوی دانشجویان بر حسب جنسیت ($F=5/8$ و $P=0/017$).

جدول ۵: تحلیل واریانس (ANOVA) جهت مقایسه‌ی خلاقیت دانشجویان بر حسب ویژگی‌های جمعیت شناختی

متغیر	میانگین	مجذور مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	p-value
جنسیت	دختر	۰/۰۰۱	۱	۰/۰۰۱	۰/۰۱۰	۰/۹۲
	۳/۵۷±۰/۴۴					
مقطع تحصیلی	پسر	۲/۷۵	۲	۱/۳۷	۹/۴۶	۰/۰۰۱
	کارشناسی					
	۳/۴۳±۰/۵۷					
معدل	ارشد	۰/۵۹	۳	۰/۱۹	۳/۳۵	۰/۰۳
	دکتری					
	۳/۴۵±۰/۶۱					
	۳/۸۶±۰/۵۱					
	زیر ۱۴	۰/۵۹	۳	۰/۱۹	۳/۳۵	۰/۰۳
	۱۴ تا ۱۶					
	۱۶ تا ۱۸					
	۳/۳۴±۰/۶۰					
	۱۸ تا ۲۰					
	۳/۴۵±۰/۶۴					
	۳/۳۰±۰/۵۹					
	۴/۰۵±۰/۶۸					

آزمون تحلیل واریانس چندگانه، و $p < 0/05$ معنادار است.

جدول ۵ نشان داد خلاقیت دانشجویان پسر از دانشجویان دختر، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به سایر مقاطع و دانشجویان با معدل ۱۸ تا ۲۰ از سایر دانشجویان، بیشتر است. اما آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) نشان داد بین میزان خلاقیت دانشجویان با مقطع تحصیلی ($F=9/46$ و $P=0/001$) و معدل ($F=3/35$ و $P=0/03$) تفاوت معناداری وجود دارد اما این تفاوت بر حسب جنسیت ($F=0/10$ و $P=0/92$) معنادار نیست. به عبارتی خلاقیت دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف و با معدل‌های مختلف، با هم یکسان نیست.

بررسی رابطه‌ی بین ابعاد هوش معنوی با خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام گرفت. نتایج تحقیق نشان داد میانگین مؤلفه‌های هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان بالاتر از حد متوسط است. بالاترین میانگین مربوط به مؤلفه‌ی ایثار بود. بالا بودن میزان هوش معنوی در دانشجویان، با توجه به مذهبی بودن و گرایش به ارزش‌های معنوی در جامعه‌ی ما قابل پیش‌بینی بود. بر اساس آموزه‌های اسلام، انسان برای یاد خدا و توجه به آن خلق شده و پیروی از اصول معنویت، فطری است و موجب شکوفایی و پرورش هوش معنوی یا عقل روحانی می‌شود [۲۱]. همچنین نتایج نشان داد که دانشجویان دارای توانایی مقابله و تعامل با مشکلات هستند و می‌توانند کار خود را به بهترین شیوه انجام دهند. به سجایای اخلاقی اهمیت می‌دهند و در رفتار خود آنها را رعایت می‌کنند و این یعنی آنکه آنها به خوبی به دیگران کمک می‌کنند و حتی اگر در مواردی با انتقاد دیگران روبرو شوند، آن را می‌پذیرند و اشتباه خود را اصلاح می‌کنند. محبی (۲۰۱۳) نیز در تحقیق خود دریافت دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از سطح بالای هوش معنوی برخوردار بودند [۱۶]. پستوت (۲۰۰۲) نشان داد دانشجویان پرستاری از درک معنوی بالایی برخوردار هستند و در برخورد با بیمار، ملاحظات معنوی را حتی بیشتر از دستورالعمل‌های پرستاری صرف در نظر می‌گیرند [۱۱]. رقیب (۲۰۰۹) در پژوهشی به این نتیجه رسید که هوش معنوی دانشجویان اصفهان نسبتاً بالا بوده است [۱۳].

جدول ۵ نشان داد خلاقیت دانشجویان پسر از دانشجویان دختر، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به سایر مقاطع و دانشجویان با معدل ۱۸ تا ۲۰ از سایر دانشجویان، بیشتر است. اما آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) نشان داد بین میزان خلاقیت دانشجویان با مقطع تحصیلی ($F=9/46$ و $P=0/001$) و معدل ($F=3/35$ و $P=0/03$) تفاوت معناداری وجود دارد اما این تفاوت بر حسب جنسیت ($F=0/10$ و $P=0/92$) معنادار نیست. به عبارتی خلاقیت دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف و با معدل‌های مختلف، با هم یکسان نیست.

بحث:

دانشگاه محل خلاقیت و نوآوری است. دانشگاه خلاق علاوه بر اینکه، مکانی آموزشی است پایه‌ی کارش تولید و ارتقای کیفیت دانش است. با توجه به این که کارکرد اصلی دانشگاه‌ها، گسترش مرزهای دانش و تولید علم است و منشأ و شالوده‌ی علم را خلاقیت تشکیل می‌دهد؛ خلاقیت برای این مؤسسات نسبت به سایر سازمان‌ها ضرورت بیشتری دارد [۲۰]. نتایج پژوهش‌های مختلف در این زمینه حاکی از آن است که یکی از عوامل مؤثر در ایجاد خلاقیت و تفکر خلاق، پرورش هوش افراد می‌باشد. همچنین پرورش تفکر خلاق در دانشجویان، باعث می‌گردد تا آنها نقاط ضعف و قوت خود را بهتر تشخیص دهند و بفهمند چگونه می‌توانند استراتژی‌های خود را در تصمیم‌گیری و حل مسئله گسترش دهند که این امر می‌تواند سبب کاهش اتخاذ تصمیمات اشتباه شود. از این رو، تحقیق حاضر با هدف

نتایج تحقیق رقیب (۲۰۰۹) هماهنگ نیست. کجیاف (۲۰۱۰) نشان داد که بین نگرش معنوی و جنسیت ارتباط معناداری وجود دارد [۱۵]. محبی (۲۰۱۳) دریافت از بین متغیرهای جمعیت شناختی، جنس و معدل رابطه‌ی معناداری با هوش معنوی داشتند [۱۶]. رقیب (۲۰۰۹) به این نتیجه رسید که از بین ویژگی‌های جمعیت شناختی، ارتباط معنا داری بین متغیرهای جنسیت، مقطع تحصیلی، دانشکده و سن، با میزان هوش معنوی بدست نیامد و تنها رابطه‌ی وضعیت تأهل با میزان هوش معنوی معنا دار بوده است [۱۳].

جدول ۵ نشان داد خلاقیت دانشجویان پسر از دانشجویان دختر، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به سایر مقاطع و دانشجویان با معدل ۱۸ تا ۲۰ از سایر دانشجویان، بیشتر است. آزمون تحلیل واریانس نشان داد بین میزان خلاقیت دانشجویان با مقطع تحصیلی و معدل تفاوت معنادار وجود دارد اما این تفاوت با جنسیت معنادار نیست. به عبارتی مقطع تحصیلی و معدل، تأثیرات زیادی در میزان خلاقیت دانشجویان دارد و تأثیر جنسیت ناچیز است. همچنین رهنما و عبدالمالکی (۲۰۰۹) نشان دادند که بین خلاقیت دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنا داری وجود ندارد [۱۴].

در تبیین این یافته‌ی پژوهشی، می‌توان گفت: که دانشجویان خلاق با توجه به ویژگی‌هایی مانند فرآیندهای یادگیری سطح بالاتر و ادراک وسیع‌تر، اهمیت بیشتری به تحصیل می‌دهند و درکی بالاتر از موضوعات درسی نسبت به دانشجویان غیر خلاق دارند و از این رو، هم تلاش بیشتری از خود نشان می‌دهند و هم یادگیری این دسته از دانشجویان نسبت به دیگران عمیق‌تر است، در نتیجه، عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت. همچنین در مقاطع بالاتر، چون دروس و واحدهای دانشگاهی چالش بیشتری برای دانشجویان ایجاد می‌کند و ذهن آنان را دایم درگیر حل مسایل گوناگون می‌نماید، بیشتر به شکوفایی تفکر خلاق آنان کمک خواهد کرد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش استفاده‌ی صرف از پرسشنامه‌های خودگزارش ده برای ارزیابی متغیرها، محدود شدن نمونه‌ی پژوهش به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان و بررسی، جمع‌آوری مقطعی داده‌ها و استفاده از طرح همبستگی برای نشان دادن رابطه‌ی بین متغیرها بود؛ زیرا واضح شدن رابطه نشان داده شده بین متغیرها، احتیاج به پژوهش‌های طولی دارد.

پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی تأثیر بافت فرهنگی، محیطی، خانوادگی، اساتید و دوستانی که فرد با آنها در ارتباط است، در هوش معنوی، مورد بررسی قرار گیرد. همچنین با انجام مداخلات لازم برای آموزش مهارت‌های هوش معنوی مانند برگزاری

در زمینه‌ی خلاقیت یافته‌ها نشان داد دانشجویان از صرف وقت خود روی ایده‌های جدید لذت می‌برند، غالباً برای حل مسایل و مشکلات تلاش زیادی به عمل می‌آورند، در حل یک مسئله‌ی خاص، از رویه‌های صحیح پیروی می‌کنند و شیوه‌های تکراری را برای حل مسئله به کار نمی‌برند. رحیمی (۲۰۱۴) در تحقیق خود دریافت خلاقیت دانشجویان کاشان بیش از حد متوسط است [۲۲].

جدول ۲ نشان داد بین همه‌ی مؤلفه‌های هوش معنوی و خلاقیت رابطه‌ی مثبت وجود دارد. به عبارتی هر چه هوش معنوی در میان دانشجویان بیشتر باشد به همان اندازه میزان خلاقیت و تفکر خلاق در میان آنها افزایش می‌یابد و دانشجویانی که در خصوص هوش‌های مذکور از ضرایب بالاتری برخوردار باشند، خلاق‌تر هستند. ضرایب رگرسیون نشان داد از میان مؤلفه‌های هوش معنوی، ظرفیت تعالی و حل مسئله، قابلیت پیش‌بینی خلاقیت را دارند. بر این اساس می‌توان گفت که خلاقیت دانشجویان تا حد زیادی ناشی از هوش معنوی است. عقیده‌ی پنهان در پشت چنین نظریه‌ای، این است که همه‌ی افراد به اندازه‌های مختلفی از هوش معنوی برخوردار هستند و آموزش در پرورش آنها مؤثر است.

پرورش این هوش و سایر هوش‌ها عامل مهم و کلیدی برای ایجاد خلاقیت و شناخت افراد خلاق نیز به شمار می‌رود. جورج (۲۰۰۶) نیز دریافت که مدیران با هوش معنوی بالا می‌توانند روش متفاوتی برای اداره کردن افراد و هدایت آن‌ها اتخاذ کنند [۱۲]. مرزآبادی (۲۰۱۳) به این نتیجه رسید که بین معنویت با توانمندی روان شناختی، خلاقیت و استرس شغلی رابطه‌ی مثبت معنادار وجود دارد [۱۷]. حسونند (۲۰۱۳) دریافت بین هوش معنوی و سلامت روانی، رابطه‌ی مثبت و معنادار است و می‌توان برای افزایش سلامت روانی در دانش‌آموزان هوش معنوی آنان را افزایش داد [۱۸].

جدول ۴ نشان داد هوش معنوی دانشجویان دختر از دانشجویان پسر، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به سایر مقاطع و دانشجویان با معدل ۱۸ تا ۲۰ از سایر دانشجویان، بیشتر است. تحلیل واریانس چندگانه، تفاوت معناداری را بین میانگین هوش معنوی دانشجویان با جنسیت، معدل و مقطع تحصیلی نشان می‌دهد. به عبارتی هوش معنوی دانشجویان دختر و پسر، با مقاطع تحصیلی مختلف و با معدل‌های متفاوت، با هم یکسان نیست و هوش معنوی با جنسیت، مقطع و معدل دانشجویان ارتباط دارد. این نتیجه قابل انتظار بود و دانشجویانی که به نسبت از این هوش برخوردار باشند، به همین نسبت از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار هستند. نتایج تحقیق حاضر با نتایج پژوهش کجیاف (۲۰۱۰) و محبی (۲۰۱۳) همسویی دارد و با

نیز افزایش می‌یابد. از بین مؤلفه‌های هوش معنوی فقط مؤلفه‌های ظرفیت تعالی و حل مسئله قابلیت پیش بینی خلاقیت دانشجویان را دارند. به گونه‌ای که مهمترین مؤلفه‌های هوش معنوی در پیش بینی خلاقیت دانشجویان می باشد. بنابراین از طریق توجه به رشد ابعاد هوش‌های معنوی، می‌توان زمینه‌های پرورش خلاقیت در دانشجویان را فراهم آورد و دانشجویان می‌توانند نقش خود را به عنوان دانشجویانی خلاق و نوآور در رشد و پیشرفت جامعه ایفا نمایند.

تشکر و قدردانی:

نویسندگان از همه ی مسئولین محترم و دانشجویان گرمی دانشگاه علوم پزشکی کاشان که به هر طریق ممکن در این پژوهش همکاری نموده اند، تشکر می نمایند.

References:

- Zohar D, Marshall A. SQ: spiritual intelligence, the ultimate intelligence. London: Bloomsbury; 2000.
- Wolman RN. Spiritual quotient questionnaire. Retrieved from: www.conscious_pursuits.com, 2007.
- Emmons RA. Is spirituality intelligence? Motivation, cognition, and the psychology of ultimate concern. J Psychol Relig 2000; 7(2): 3-26.
- Rajaei A. Spiritual intelligence, vision and challenges, J Educ Bojnurd Univ 2011; 7(5): 22-30. [Persian]
- Nobel KD. Riding the wind horse: spiritual intelligence and the growth of the self. New Jersey: Hampton Press; 2008.
- Sisk DA, Torrance EP. Spiritual intelligence: Developing higher consciousness. Buffalo, New York: Creative Education Foundation Press, 2009.
- Vaughan F. What is Spiritual intelligence? J Humanistic Psychol 2002; 42(2): 16-33
- Amram Y, Dryer C. The development and integrated spiritual intelligence scale (ISIS). Palo Alto, CA: Institute of Transpersonal Psychol Working Pap; 2008.
- West V. Psychotherapy and spirituality. translation by Shahidi and shirafkan, Publication: Growth; 2005. [Persian]
- Doshmanziyari A. Foundations and principles of entrepreneurship. Tehran: Publication Mehraban; 2012. [Persian]
- Pesut B. The development of nursing student's spirituality and spiritual care-giving. Nurse Edu Today 2002;7(22):128-135.
- George M. Practical application of spiritual intelligence in the workplace. HRM Int Dig J 2006; 14(5): 3-5.
- Raghib M. Analysis of University students' spiritual intelligence and its relationship with demographic, J Psychol Studies 2009; 8(3): 39-56. [Persian]
- Rahnama A, Abdolmaleki J. Emotional intelligence and creative achievement in university students. New Thoughts Training Education 2009; 5(2): 55-78. [Persian]
- Kajbaf M. Review pastoral vision of this university and its relationship with certain demographic characteristics, Inedited, 2010. [Persian]
- Mohebbi P. Spiritual intelligence branch nursing students and its relationship with demographic variables, J Prev Care Nurs Midwifery 2013, 2(2) 49-56. [Persian]
- Marzaabadi A. Determine the relationship between psychological empowerment and organizational spirituality, creativity, spiritual intelligence, occupational stress and job satisfaction, J Behavioral Sciences, 2013, 6(2), 181-187. [Persian]
- Hasanvand B. The relationship between religious orientation, emotional intelligence and spiritual intelligence and mental health in high school students, Sixth International Congress of Tabriz University of Medical Sciences; 2013. [Persian]
- Amram Y, Dryer Ch. The development and preliminary validation of the integrated spiritual intelligences scale (ISIS). Institute of transpersonal psychol; 2007.
- Bohm D. One creativity. 2nd Ed. New York: Rutledge Classics; 2004: 8-11.
- Mohammad Nezhad H. spiritual intelligence concept on based of Islamic trainings. Cult Islamic Univ 2009; 2(3): 110-125.
- Rahimi H. An Analysis of the relationship between multiple intelligences and creative thinking among students. Strides Dev Med Educ 2014; 11(3): 350-359.

کارگاه های آموزشی، تأثیر این مداخلات در افزایش خلاقیت دانشجویان و حتی سایر جنبه های زندگی بررسی شود. تنوع در درس آموزشی، امکانات آموزشی، استفاده از روش های پژوهشی و امکان اجرای تحقیقات علمی، ارتباط هر چه بیشتر دانشگاه ها با مراکز صنعتی و جامعه از جمله مواردی هستند که تأثیر بسزایی در افزایش تفکر خلاق و خلاقیت دانشجویان دارند.

نتیجه گیری:

یافته ها نشان داد میانگین مؤلفه های هوش معنوی و خلاقیت در دانشجویان دانشگاه بالاتر از حد متوسط بود و می توان گفت: میانگین مؤلفه های هوش معنوی و خلاقیت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان، نسبتاً مطلوب است. همچنین بین هوش معنوی با خلاقیت رابطه ی مثبت و معنادار وجود دارد به گونه ای که با افزایش هوش معنوی میزان خلاقیت دانشجویان

The relationship between spiritual intelligence and creativity in students of Medical Sciences, Kashan

H. Rahimi^{1*}, R. Hasanpour²

Received: 12/25/2014

Accepted: 4/25/2015

1. Dept. of Educational Management, Hum antic College, University of Kashan, Kashan, Iran

2. Dept. of Curriculum, Hum antic College, University of Kashan, Kashan, Iran

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 3, Number 2, Summer 2014

J Educ Ethics Nurs 2014;3(2):37-45

Abstract

Introduction:

Spiritual Intelligence is a type of adaptation and behaviour that assists a person in order to harmonize with the environment, health, improve performance, creativity and so. The present study analyzed the relationship between spiritual intelligence and creativity of the students of Kashan University of Medical Sciences.

Materials and methods:

This study was descriptive one. Target population included all students of Kashan University of Medical Sciences in the academic year 2013-14, among whom the total of 194 people were selected using stratified sampling method. Data collecting were standard spiritual intelligence questionnaire with 40 questions and a researcher-built 20-question creativity questionnaire with a 5- scale Likert. The reliability of tools was approved in terms of content. Reliability through Cronbach's alpha coefficient for the spiritual intelligence questionnaire and creativity were estimated 0.79 and 0.87, respectively. Data analysis was performed in an inferential level (Pearson correlation coefficient, t single sample, ANOVA, regression).

Results:

Results showed that the mean level of spiritual intelligence (0.37 ± 3.58) and creativity (0.42 ± 3.70) were higher than average (3). There is a significant positive relationship between spiritual intelligence and creativity ($0.40 = r$). The regression table showed that only spiritual excellence (sublimation) and problem-solving capacities, of all components of spiritual intelligence, enjoy the predictability of creativity of students.

Conclusion:

Based on the findings, higher spiritual intelligence is associated with more creativity. We can provide grounds conducive to nurture creativity in students through focusing on the growth of the spiritual intelligences and students can be creative and innovative in their role in order to progress their society.

Key Words: Spiritual Intelligence, Creativity, Students, University

* Corresponding author, Email: shtalebi12@yahoo.com